

Spolupráce a integrace

(Seminář k evropské bezpečnostní situaci)

Ve dnech 9. - 12. 9. 1996 se uskutečnila v bývalém Ústavu obranných studií (ÚOS) AČR reciproční návštěva tříčlenné delegace z německého Úřadu pro studia a cvičení Bundeswehru (AFStUd BW) z Waldbrolo, vedené plk. Albrechtem Hessem. Cílem bylo vyměnit si poznatky a názory na současné problémy bezpečnostní a vojenské politiky i rozvoje teorie vojenského umění.

* * *

Na semináři byly předneseny referáty obou stran na téma „Bezpečnostní situace v Evropě, úkoly NATO a perspektivy vstupu ČR do NATO, vztahy mezi Spolkovou republikou Německo a Českou republikou“. (Přednášku pplk. R. Paniana uvádíme na jiném místě.) Část setkání byla vyhrazena diskusi k předneseným názorům. Kromě příslušníků ÚOS AČR se zúčastnili představitelé operačního odboru GŠ, odboru strategického plánování, sekce obranné politiky, Ústavu mezinárodních vztahů v Praze, Vojenské akademie Brno a ministerstva obrany.

Téma „Použití vojsk v koaličním uskupení, vedení válečných a neválečných operací“ bylo účelově zvoleno vzhledem k řešení vědeckého úkolu „Vedení operací v rámci koaličního uskupení“, jehož řešitelem byl ÚOS AČR ve spolupráci se složkami MO a GŠ AČR.

Název příspěvku představitele Úřadu pro studia a cvičení Bundeswehru pplk. Jörga Röhricha zněl „Podmínky bezpečnostní politiky a způsoby použití ozbrojených sil Německa (v rámci Aliance a účelové - *ad hoc* - koalice)“. Z jeho přednášky zaujaly účastníky semináře zvláště následující části.

Základní zásady německé zahraniční a bezpečnostní politiky

Po šesti letech od politického sjednocení již nejsou v Německu oblasti s rozdílnou úrovní bezpečnosti. S ukončením konfliktu Západ-Východ získalo Německo z bezpečnostně politického hlediska mnohem více než jakýkoliv jiný stát v Evropě. Německo je obklopeno výlučně státy, které lze označit jako spojence, přátele nebo partnery.

Německo se vzdalo samostatné národní cesty. A tak i po znovuzískání úplné suverenity zůstává bezpečnostní a obranná politika společnou v rámci Aliance. Bezpečnost Německa je trvale založena na euro-atlantickém bezpečnostním svazku a na evropské integraci.

Hlavními hodnotami německé zahraniční a bezpečnostní politiky jsou:

- * Zajištění svobody, bezpečnosti a blahobytu obyvatelstva a neporušitelnosti jeho území.

- * Integrace v Evropské unii (EU) společně s ostatními evropskými demokratickými státy.
- * Trvalé transatlantické spojení s USA, založené na společných hodnotách a rovnocenných zájmech.
- * Začlenění našich východních sousedů do západních struktur na základě rovnosti a partnerství a vytvoření společného bezpečnostního uspořádání, zahrnujícího všechny státy.
- * Dodržování lidských práv na celém světě a uspořádání hospodářství na světě na základě pravidel tržního hospodářství.

Z formulace zájmů je patrné, že Německo chce dosáhnout bezpečnosti a schopnosti aktivní činnosti ne samostatně, ale prostřednictvím spolupráce a integrace. Samostatné národní koncepce nezajišťují bezpečnost, základem je proto napojení Německa na západní organizace.

Neměnitelným zájmem Německa je vytvářet trvalé a na právním základě postavené mírové uspořádání. NATO je základem německé a evropské bezpečnosti. Německo podporuje jeho postupné rozšiřování, které je však třeba vidět v úzké souvislosti s rozšiřováním EU (a také Západoevropské unie). Vývoj ve státech střední, jihovýchodní a východní Evropy k demokracii a tržnímu hospodářství musí být podporován a stát se nezvratitelným. Ve prospěch naší bezpečnosti musíme rozšířit oblast stabilizace Západu co možná nejvíce na Východ.

Schopnost věrohodné obrany bude i v budoucnu základem bezpečnosti a hlavním úkolem ozbrojených sil. Zabránění konfliktům a jejich zvládnutí podle mandátu odpovídajícího mezinárodnímu právu však musí být na prvním místě předpokládáných bezpečnostních opatření.

Pro Německo je schopnost činnosti v rámci Aliance základem jeho politické schopnosti a zajištění zájmů jako kontinentální mocnosti střední úrovně s ekonomickými zájmy rozšířenými po celém světě, které se musejí zajišťovat politicky. Proto musí být Německo v podstatě schopno dostát svým závazkům vyplývajícím z členství v NATO a EU/ZEU stejně jako těm, které vyplývají z členství v OSN. Pokud budou přijata politická rozhodnutí v NATO, v EU nebo ZEU či v Radě bezpečnosti OSN, musí se na nich podílet rovněž Německo, a to v plném rozsahu. Německo nemůže mít nějaké zvláštní postavení.

Zasazení Bundeswehru (BW) může být provedeno v rámci povinností v Alianci, pro poskytnutí humanitární pomoci nebo v případě katastrof, ale také v rámci opatření vyžadovaných Chartou OSN nebo Závěrečným aktem KBSE v Helsinkách. Teritoriální omezení na prostor odpovědnosti Aliance, které pochází z doby konfliktu Východ-Západ a sloužilo k tomu, aby se podíl jejích členů geograficky omezil, již nevyhovuje ve světě, kde jsou rizika přesahující hranice.

Nová bezpečnostní strategie NATO

Vojenský výbor NATO se po své vrcholné schůzce v lednu 1994 chopil iniciativy a vypracoval dlouhodobou studii NATO, aby se zajistila platnost a financovatelnost budoucích vojenských struktur Aliance v souladu s jejím přizpůsobením se změnám bezpečnostně politickým požadavkům. Prvním krokem bylo vypracování vojenské

strategie NATO (MC 400), aby se podchytily výsledky vrcholné schůzky představitelů NATO, které odrážejí nutnost přizpůsobení se Alianci. Její nové pojetí, zakotvené v dokumentu MC 400/1 bylo schváleno vojenským výborem Aliance v listopadu 1995.

MC 400/1 mimo jiné nově definuje oblasti odpovědnosti NATO jako:

- **prostor odpovědnosti NATO - NATO's Area of Responsibility** - (tj. území členských států Aliance);
- **prostor zájmu NATO - NATO's Area of Interest** - jedná se o rozšířený geostrategický prostor, odkud by se mohly krize nebo konflikty rozšířit na území členských států Aliance.

Hlavní část MC 400/1 se zabývá objasněním úlohy a významu kolektivní obrany, která se v podstatě nezměnila, a rovněž novými úkoly, jakými jsou „udržování míru“, rozšiřování stability apod. Dále se konkrétně zabývala vývojem koncepce CJTF (Combined Joint Task Force), tj. koncepce **mezinárodních vojenských skupení**, aby se tím Alianci poskytla větší možnost a pružnost ke zvládnutí nových požadavků.

Rozpracování stabilního rámce k praktickému prosazení koncepce CJTF je však spojeno se specifickými problémy. Patří k tomu mimo jiné následující požadavky:

- ◆ Musí být zajištěno, že vývoj koncepce bude v souladu s dalšími prvky procesu přizpůsobování se NATO, zejména s plánovanou změnou velitelských struktur.
- ◆ V plném rozsahu se musí počítat se ZEU, přičemž se musí rozvíjet koncepce „oddělitelnosti, ale nebýt oddělení“, což může využívat jak NATO, tak ZEU.
- ◆ Musí se učinit příslušná opatření pro možnou účast států, které nejsou členy NATO, v CJTF.
- ◆ Je potřebné dosáhnout maximální hospodárnosti a musí se zamezit překrývání pracovních oblastí.

Struktury CJTF

V průběhu vytváření koncepce CJTF se partneři v Alianci sjednotili na tom, že „jádra“ štábů CJTF pro účely NATO mají být začleněna jako stálá zařízení do vybraných štábů NATO. ZEU by mohla rovněž navrhnout využití štábů CJTF pro operace pod svým velením. V mnoha případech by mohly být operace ZEU prováděny za řízení štábu CJTF, který by se spojil s jádrem štábu, podřízeného ZEU. V mnoha případech by se u osob, zařazených do takového jádra jednalo o *princip duplicity*, tzn., že by současně zastávali svoji funkci v původním štábu. Tím by se zamezilo drahému a potenciálně konfliktuálnímu zdvojení podřízenosti. K tomu by se měla přijmout opatření, aby se v jádrech štábů CJTF mohly zúčastnit státy, které nejsou zastoupeny ve vojenských štábech NATO.

Jakmile by se Severoatlantická rada pro vytvoření úplného štábu CJTF rozhodla buď pro misi NATO nebo zasazení v rámci ZEU, bylo by vytvořeno vhodné jádro z hlediska místa a způsobu provedení operace. Toto jádro by bylo posíleno dalšími štábními prvky, které lze označit jako „moduly“ a s jejich pomocí by bylo jádro zkompletováno. Moduly vzhledem k jejich specifickým odbornostem a možnostem podpory a zabezpečení by byly vybírány v souladu s danými politickými a vojenskými skutečnostmi. Moduly by mohly být dány k dispozici ze štábů NATO nebo z jiných mnohonárodních štábů členských států.

Úplný štáb CJTF by potom byl schopen velet jednotkám, daným velení ozbrojených sil k dispozici od účastnických států a zařídít jejich přemístění do prostoru operace.

Jak již bylo řečeno, velitelství by byla vybrána tak, aby respektovala specifické politické a vojenské zvláštnosti dané operace. Toto přizpůsobení možností a úkolů vojsk je velkou výhodou takového způsobu jednání. Tím jsou využívány jedny z největších předností Aliance, zahrnující zasazení k provedení komplexní operace a dlouholeté využití zkušeností ze spolupráce v rámci Aliance, respektive Partnerství pro mír (PfP), které vytvořilo základy k tomu, aby účastnické státy, které nejsou členy NATO, mohly účinně spolupracovat s členskými státy NATO.

Evropská unie - Západoevropská unie

Evropská unie má od roku 1995 více než 15 členů, včetně Rakouska, Finska a Švédska. Tyto země přijaly stávající pravidla, která se rovněž týkají společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Finsko se stalo prvním členem EU, které má společné hranice s Ruskem. Prostřednictvím třech pobaltských států dostaly poprvé i země bývalého SSSR perspektivu začlenit se do západních bezpečnostních institucí.

Všech 27 členských států ZEU je jednotných v tom, že je potřebné rozvíjet evropskou bezpečnostní a obrannou identitu a převzít větší evropskou odpovědnost za otázky obrany. ZEU svojí dvojitou funkcí, jako prostředku k posílení evropského pilíře NATO a jako obranného komponentu EU, poskytuje Evropanům možnost účinně jednat v takových krizových situacích, ve kterých se NATO nebude angažovat.

Rozdělení úkolů mezi NATO a ZEU je uvedeno v čl. 5 (Opatření) výlučně v rámci NATO, zatímco k provedení krizových operací se doporučují konzultace. Obě organizace musejí být schopny realizovat krizový management.

Nepředpokládá se vytvoření vlastních stálých velitelských a organizačních struktur vojsk ZEU. ZEU se nejvíce opírá o koncepci „sil v kompetenci ZEU“ (*FAWEU - Forces Answerable to WEU*), v jejímž rámci vyčleňují členské státy ozbrojené síly a velitelství, které by mohly být dány k dispozici pro případné provedení operací. Evropský sbor, mnohonárodní divize-STŘED a holandsko-anglické síly pro obojživelné operace byly v rámci FAWEU vyčleněny jako první. Koncepce CJTF, která pro ZEU otevírá možnost využití prostředků Aliance, bude dále klíčem pro vytvoření schopnosti velení na operační úrovni.

Evropský sbor představuje model pro mnohonárodní strukturu ozbrojených sil v Evropě. Jeho prostřednictvím dostává (západní) Evropa věrohodný vojenský nástroj ke zvýšení své akceschopnosti.

Půjde o to, aby se daly do vzájemného souladu obsah a cíle zasedání v EU, ZEU a NATO v základních otázkách prohloubení spolupráce vnitřní, s novými partnery a začlenění nových zemí. Nesmí dojít ke konkurenčnímu boji mezi EU, ZEU a NATO o nové členy. Nadále platí, že se musí zabránit tomu, aby v rámci NATO byla se středoevropskými státy prováděna výlučně vojenská spolupráce a politické směrnice byly ujednčovány v rámci ZEU.

NATO nesmí zůstat omezeno na úkoly, uvedené v čl. 5, označované jako nejméně pravděpodobné. Tím by se Aliance omezila pouze na fórum pro bezpečnostně politické konzultace a jediný funkční bezpečnostní svazek vzhledem k současným požadavkům.

Představa samostatné evropské obrany vedle kolektivní obrany NATO neúnosná. Jen pokud budeme usilovat o to, aby společná evropská obrana nebyla duplicitou NATO, nýbrž aby se Evropané aktivněji začlenili do Aliance, ale byli rovněž připraveni v závislosti na krizové situaci jednat samostatně, vytvoříme skutečně komplexní a hospodárnou strukturu.

Pomocí koncepce CJTF bude moci ZEU provádět operace pod svojí záštitou, aniž by získala možnosti (při značném nárůstu nákladů), kterými disponují již jako celek členské státy NATO. NATO oficiálně oznámilo připravenost dát k dispozici svoje společné prostředky pro operace ZEU, prováděné v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky, a to po konzultacích v Severoatlantické radě.

Za těchto okolností může ZEU navrhnout štáb CJTF pro operaci pod svým velením. Po odpovídajícím rozhodnutí Severoatlantické rady by mohlo být aktivováno jádro štábu CJTF pro potřeby ZEU. Samotné velitelství ozbrojených sil by mělo velitele z ZEU a podléhalo by politické kontrole ZEU. Vedle štábu CJTF by mohlo mít ZEU přechodně k dispozici podle požadavků na operaci, se souhlasem Severoatlantické rady, také další prostředky Aliance podle přesně stanovených podmínek. V průběhu operace ZEU by se konaly potřebné konzultace mezi Severoatlantickou radou a Radou ZEU a Severoatlantická rada by sledovala použití prostředků NATO.

Důsledky pro německé ozbrojené síly

Obrana země a obrana v rámci Aliance vychází z bezpečnostní situace, která se po skončení studené války podstatně zlepšila. Druhou hlavní funkcí ozbrojených sil je přiměřený a účinný podíl na řešení krizí za mezinárodní účasti. Musejí být schopny:

- ▲ bránit Německo jako součást teritoria Aliance společně se spojenci,
- ▲ podílet se na obraně teritoria Aliance, pokud to bude nutné v rámci kolektivní obrany nebo v rámci řešení krizí silami NATO nebo ZEU,
- ▲ zúčastnit se aktivit pro řešení krizí a zabránění konfliktům za mezinárodní účasti,
- ▲ v případě katastrof pomáhat při záchraně obyvatelstva.

Změny politických a strategických podmínek umožňují snížit početní stav ozbrojených sil z dosavadních 370 000 na 340 000 a lze odstupňovat jejich naplněnost a připravenost k použití - od naplněných a připravených k použití přes částečně naplněné až po plně profesionalizované svazky. Rozhodujícím principem pro strukturu ozbrojených sil je diferenciacie. Platí to pro odstupňování připravenosti k použití, pro poměr mezi silami reagování na krize a hlavními obrannými silami, pro úpravu vojenské služby a pro mírový výcvik.

Síly předurčené pro obranu Německa budou zmenšeny, sníží se jejich naplněnost a připravenost k použití bude odstupňována.

Síly reagování na krize budou v míru naplněny, připraveny k zasazení, schopné rychlého přemístění a vzhledem k vysokému stupni profesionalizace budou moci být zasazeny v celém spektru úkolů ozbrojených sil. Síly reagování na krize jsou především mírově naplněné síly pro obranu země, pro zajištění mobilizace a rozvinutí hlavních obranných sil. Dále jsou rychle dostupným příspěvkem Německa pro NATO a ZEU, pokud to krizová situace bude vyžadovat. Koneckonců vytváří potenciál síly, ze kterého může být

v jednotlivých případech vyčleněn početně omezený německý kontingent pro použití v rámci OSN. Pro síly reagování na krizi se plánuje celkový stav 50 000 osob.

Mnohonárodnost - klíčový princip transatlantické bezpečnostní architektury

Mnohonárodnost je znakem struktury, poznamenávající NATO od jeho založení jako kolektivního obranného svazku. **Pouze sjednocením obranného úsilí členských států ve společných strukturách jsou tyto schopny zajistit vlastní bezpečnost, kterou by si samy zajistit nemohly.** Současné atlantické a evropské zaměření integrace německých ozbrojených sil bylo a je do budoucna směřující odpovědí na plně změněnou bezpečnostně politickou situaci. Bude zakotvením budoucí evropské bezpečnostní architektury. Spolupráce a integrace v evropském a atlantickém rámci se bude stále prohlubovat prostřednictvím výstavby mnohonárodních struktur ozbrojených sil. BW tak bude modelem pro budování ozbrojených sil jako společné armády Aliance.

Při vytváření nové struktury ozbrojených sil Aliance budou brány v úvahu tři zásady:

1. Zachování integrovaných vojenských struktur.
2. Zachování a vytváření nových bilaterálních a mnohonárodních druhů vojsk.
3. Dislokace ozbrojených sil na teritoriu členských států Aliance.

Při snížení objemu prostředků se budou ozbrojené síly doplňovat v rámci Aliance, což umožní, že se již nebudou muset zajišťovat veškeré úkoly vojenského spektra použití a modernizace na národní úrovni. Mnohonárodnost vytváří předpoklady k pokrytí požadovaných vojenských úkolů s menšími prostředky.

Podstatu mnohonárodnosti lze ukázat na příkladu pozemního vojska. Vytváří se nové požadavky, otevírají se také dlouhodobé možnosti pro společné plánování materiálu a výzbroje. Mnohonárodnost a zesílená vojenská spolupráce v mezinárodním rámci získává na významu zvláště prostřednictvím rozdělení úkolů a vytvářením společných zájmů. Není potřebné lpět na jednotlivostech, když se může brát v úvahu **synergický účinek mezinárodního spojení.** Ani německé ozbrojené síly nemusí být plně samostatné. V zásadních vojenských rozhodnutích však nesmějí být závislé.

Zasazení pro zvládnutí krizí budou prováděna v mnohonárodních strukturách. Tato provázanost nejen zvyšuje legitimitu použití ozbrojených sil v očích veřejnosti, ale je současně garantem věrohodně zaměřeného použití takové mírové mise na zvládnutí konfliktu. Mnohonárodnost se vytváří potřebná základna důvěry, umožňující přerůstání nepřátelství v partnerství.

V době konfrontace Východ-Západ byla mnohonárodnost v NATO vyjádřena heslem „bok po boku“ ve společné přední obraně, demonstrující solidaritu spojení a akceschopnost Aliance.

Německo-dánský sbor LANDJUT, ale také společné velitelství evropských mobilních pozemních sil, jsou formou hlubší integrace, která je již dlouho prováděna. Mnohonárodnost tedy není nic nového. Německo nejvíce využívalo této formy mnohonárodnosti. Integrace mimo jiné zajišťovala potřebný rozsah ozbrojených sil pro obranu a pro věrohodné odstrašování pro nejvíce ohrožený prostor obrany v rámci NATO.

Kontrola dislokace a použití těchto ozbrojených sil je prováděna politickými institucemi Aliance. Národní ozbrojené síly jsou v míru zpravidla pod národním velením. Výjimku

tvoří integrované štáby v různých vojenských velitelstvích NATO, vyčleněné svazky PVO a spojovací jednotky.

Německý příspěvek

Mnohonárodní struktury nabízejí možnosti ke spojení úsilí, k poskytnutí akceschopných svazků a k účinnějšímu využití omezených obranných prostředků. Spojení národních druhů vojsk do mnohonárodních svazků vytváří důležitý prvek solidarity mezi spojenci v rámci rozdělení odpovědnosti, nákladů a rizik.

Ozbrojené síly NATO se podle platného rozhodnutí (MC 317) o struktuře ozbrojených sil budou dělit do tří kategorií:

- síly reakce: síly okamžité reakce a síly rychlé reakce,
- hlavní obranné síly,
- síly pro posílení (v BW se s nimi nepočítá).

Německé síly reagování na krizi jsou především v míru naplněné síly pro obranu země, pro zabezpečení mobilizace a rozvinutí hlavních obranných sil. Dále jsou německým příspěvkem ve prospěch NATO a ZEU, který je okamžitě k dispozici, pokud si tento příspěvek bude krizová situace vyžadovat.

Z dosavadní struktury vyčleňuje německé pozemní vojsko pro NATO a ZEU celkem šest brigád ze sil pro reagování na krizi, včetně francouzsko-německé brigády.

Jako příklad účasti německého pozemního vojska v jeho nynějších strukturách lze ukázat některé modely hloubky integrace v mnohonárodních silách:

MODEL, KDE JE URČEN VEDOUcí STÁT

Základní znaky:

- V čele svazku je stanovený stát.
- Klíčové štábní funkce jsou obsazeny v podstatě jeho příslušníky, příslušníci ostatních národností mohou být začleněni již v míru.
- Ostatní státy podřizují svá vojska státu, který určuje velitele svazku.
- Zásady velení, činnost vojsk, výcviku a logistiky zůstávají v odpovědnosti jednotlivých států.

Příklady:

- 5. armádní sbor USA-Německo (německý příspěvek - 5.td s 5, 14. tb /tanková brigáda/, 34.mb /mechanizovaná brigáda/);
- 2. armádní sbor Německo-USA (německý příspěvek - 1.hd /horská divize/ s 23.hb /horská brigáda/ a 36.mb).

STRUKTURÁLNÍ MODEL

Základní znaky:

- Struktura - rámec. Stát vytváří rámec mnohonárodního svazku, tzn., že mu přísluší velení, správa a logistické zabezpečení velitelství. Stát vytvářející strukturu obsazuje také největší počet funkcí ve velitelství a zejména obsazuje vedoucí funkce.
- Stát stanoví způsoby práce, pokud nebudou převzaty z NATO.

- Ostatní státy, začleněné ve svazku, obsazují štábní funkce v poměrném zastoupení. Není zaveden přesně stanovený poměr mezi počtem přidělených vojsk a počtem štábních funkcí pro jednotlivé státy.

Patří sem:

- mnohonárodní armádní sbor rychlé reakce. (Německý příspěvek tvoří 7.td s 9.tb-výcvikovou a 21.tb. Pro mnohonárodní divizi-STŘED se vyčleňuje 31.vvb.)

MODEL PROHLoubENÉ INTEGRACE

Základní znaky:

- Dva nebo více států tvoří mnohonárodní svazek.
- Štáb sboru je složen ze dvou nebo více národností (podíl národních funkcí odpovídá příslušnému národnímu kontingentu vojsk). Dochází k rotaci na vedoucích funkcích.
- Pro zasazení se podřizují vojska více států.
- Velitel má přesně vymezené povinnosti podle mezinárodně ujednocených dohod.
- Zásady velení a činnosti vojsk jsou převzaty z NATO nebo se z nich vyvíjejí nové. Vyčleněné části vojsk mohou být podřízeny velení NATO již v míru.
- Velení vojskům je v národní odpovědnosti (s výhradou pro další vývoj legislativy).

Podle tohoto modelu je vytvořen:

- Evropský sbor (německý příspěvek - 10.td s 12 a 30.tb a francouzsko-německá brigáda),
- Německo-holandský sbor (německý příspěvek - 1.td s 1, 19.tb, 32.mb),
- Německo-dánský sbor LANDJUT (německý příspěvek - 6.md se 7, 18.mb).

Perspektivy

Současné mnohonárodní struktury nepředstavují konečný cíl, nýbrž pouze mezistupeň. Nezměnná dynamika vývoje bezpečnostně politické situace v Evropě určuje perspektivy pro mnohonárodnost. Požaduje se prohloubení a rozšíření integrace, pokud má být dosaženo cíle - sjednocené Evropy, ke které se Německo důrazně hlásí. Pro ozbrojené síly to znamená, že na konci tohoto vývoje by měla být vytvořena **evropská armáda**, začleněná do NATO.

Německo a BW (jako armáda Aliance) vytváří již dávno základní strukturu pro mnohonárodnost v rámci Aliance. Výstavbou a aktivním přetvářením mnohonárodnosti si Německo zajišťuje svůj vliv v Alianci a uznání své suverenity.

Současné mnohostranné provázání států Aliance v mnohonárodních strukturách je rozhodujícím nástrojem pro zajištění vnitřního evropského míru a stability, ale také evropské integrace.

Je potřebné přihlížet ke všem důležitým požadavkům, protože se musí udržet struktury pro rozšíření integrace na východ.

Mnohonárodnost není jen otázkou struktur ozbrojených sil, nýbrž je potřebné ji chápat jako rozsáhlý program pro budoucnost, s jejíž pomocí se úsilí států zaměří ke společnému cíli. To se podaří pouze tehdy, když se mnohonárodnost prosadí do denního života.

Zúčastněné evropské státy se v budoucnosti musí samy starat o harmonizaci právních základů pro službu svých vojáků.

Plk. Ing. Karel Janíček, CSc.